

1. ΓΙΑΤΙ ΗΤΤΗΘΗΚΕ Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡ_ΤΕΧΝΕΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/08/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/08/2020

Σελίδα: 7

Innews AE - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

Γιατί ηττήθηκε η σοσιαλδημοκρατία;

Ένα απολαυστικό βιβλίο για τις συνθήκες που την οδήγησαν στο περιθώριο και τη νέα στρατηγική που θα τη βγάλει από αυτό

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΙΑΚΑΝΤΑΡΗΣ
Το πρωτείο της δημοκρατίας:
Η σοσιαλδημοκρατία
μετά τη σοσιαλδημοκρατία
εκδ. Αλεξάνδρεια, σελ. 348

Του ΔΗΜΗΤΡΗ Α. ΣΠΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ*

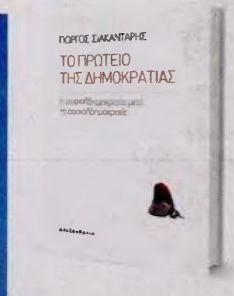
Ο Γιώργος Σιακαντάρης, δρ Κοινωνιολογίας, γνωστός επιφυλλιδογράφος και στέλεχος της Κεντροαριστεράς, προτείνει μια θεωρητικά τεκμηριωμένη απάντηση σε δύο ερωτήματα: γιατί η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία δεν συνήλθε ποτέ από τις εκλογικές ήττες που υπέστη μετά το τέλος της λεγόμενης «κρυστής εποχής» της (1945-1979); Και γιατί η ίδια άλλαξε τόσο πολύ όταν επανήλθε, μόνο για λίγο, στην κυβέρνηση στις περισσότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, στα μέσα της δεκαετίας του 1990; Αντίθετα με τις συννησιμένες απαντήσεις, ότι δηλαδή η σοσιαλδημοκρατία ασπάστηκε τον νεοφιλελευθερισμό, ηγεμονική ιδεολογία του τέλους του εικοστού αιώνα, ή ότι αυτή προσαρμόστηκε στο μείγμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης που εμπεριέχει πολύ μεγαλύτερη δόση ανταγωνιστικότητας από ό,τι κοινωνικής συνοχής, η απάντηση του Σιακαντάρη είναι διαφορετική. Η σοσιαλδημοκρατία ηττήθηκε γιατί ήταν και παραμένει αμήχανη απέναντι στο σημαντικότερο φαινόμενο της εποχής μας, την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Σε τέτοιο περιβάλλον οι κλασικές σοσιαλδημοκρατικές πολιτικές τόνωσης της εσωτερικής ζήτησης, κρατικού ελέγχου σημαντικών τομέων της οικονομίας,

δημόσιας μαζικής εκπαίδευσης και κοινωνικής προστασίας και αναδιανομής του εισοδήματος δεν αποδίδουν. Αντίθετα, αφυδατώνουν την εθνική οικονομία και την ωθούν στο περιθώριο του παγκόσμιου οικονομικού ανταγωνισμού. Για τον Σιακαντάρη, η λύση δεν είναι η οπισθοχώρηση στον παρωχημένο κείνοισανισμό με υποσχέσεις αναδιανομής εθνικού εισοδήματος που ούτε υπάρχει ούτε θα μπορούσε πλέον να εξασφαλιστεί με δάνεια. Με εξαίρεση –θα πρόσθετα– αιφνίδιας περιόδους ύφεσης, όπως η τρέχουσα, όταν νεοφιλελεύθερες, κεντρώες και

«Πληρώνει» την αμχανία της απέναντι στην παγκοσμιοποίηση.

σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις καταφεύγουν στον κρατικό παρεμβατισμό για να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας σε εθνικό επίπεδο, κατά τον συγγραφέα η λύση είναι σοσιαλδημοκρατικά κόμματα και συνδικάτα να οργανωθούν σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι θα μπορούσαν να περιορίσουν τον καπιταλισμό στο πεδίο όπου τώρα παίζει χωρίς αντίπαλο. Η ιδέα έχει προστεθεί και παλαιότερα από πολλές πλευρές, καθώς και από άλλους διανοούμενους, όπως ο Ντέιβιντ Χέλντ και ο Νίκος Μουζέλης.

Ωστόσο, ο Σιακαντάρης υποστηρίζει αυτή τη λύση εμπλουτίζοντάς την θεωρητικά με περιεκτικές ιστορικές αναφορές σε πολιτικές ιδέες,

Ο Σιακαντάρης προτείνει σοσιαλδημοκρατικά κόμματα και συνδικάτα να οργανωθούν σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι θα μπορούσαν να περιορίσουν τον καπιταλισμό στο πεδίο όπου τώρα παίζει χωρίς αντίπαλο.

αλλά μόνο σοσιαλδημοκρατικές, αλλά και φιλελεύθερες και μαρξιστικές που θεωρεί ότι συνδιαμόρφωσαν τον ιδεολογικό πυρήνα της σοσιαλδημοκρατίας. Ως τέτοιο πυρήνα αναγνωρίζει το πρωτείο της δημοκρατίας, τίτλο που διάλεξε σκόπιμα για να αντιπαρεταθεί στο γνωστό βιβλίο της Σέρρι Μπέρμαν, «Το πρωτείο της πολιτικής» (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2014). Εκείνη θεωρεί ότι από ιστορική άποψη το κύριο γνώρισμα της σοσιαλδημοκρατίας ήταν η καθοδήγηση του καπιταλισμού από την πολιτική. Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, συνδικάτα και μέτρα δημόσιας πολιτικής περιόρισαν τις βλαβερές συνέπειες της οικονομίας της αγοράς πάνω σε μεγάλα

τμήματα του πληθυσμού. Κατά την Μπέρμαν, το πρωτείο της πολιτικής για να καμφθούν τέτοιες συνέπειες δεν είναι απερίριστο. Δεν φθάνει έως την κατάλυση της κοινωνικής σταθερότητας και της δημοκρατίας. Ο Σιακαντάρης, αντίθετα με την Μπέρμαν, δεν θεωρεί τη διατήρηση της δημοκρατίας απλό όριο των παρεμβάσεων της σοσιαλδημοκρατίας. Πιστεύει ότι η υπεράσπιση της δημοκρατίας καθαυτή διακρίνει τη σοσιαλδημοκρατία από όλα τα άλλα πολιτικά ρεύματα. Για να τεκμηριώσει το επιχείρημά του παρουσιάζει διαδοχικά τη συμβολή πολλών διανοητών στη σοσιαλδημοκρατική σκέψη: από τον Καντ και τους Διαφωτιστές έως τον Μαρξ και τους

σύγχρονους μας Ρολς, Χάιπερμας, Χέλντ, Γκίντενς και Μπεκ.

Ως προς αυτά, αφενός κάποιιο ιστορικοί των ιδεών και αφετέρου άλλοι, οπαδοί φιλελεύθερων, δεξιών και κεντρώων κομμάτων, θα εξέφραζαν αντιρρήσεις. Οι πρώτοι δύσκολα θα δέχονταν ότι η σοσιαλδημοκρατική σκέψη, που ουσιαστικά δεν υπήρχε πριν από τις αρχές του 20ού αιώνα, επηρεάστηκε τόσο πολύ από τον Καντ και τους κλασικούς μαρξιστές του 19ου αιώνα. Για να τεκμηριωθεί αυτό, θα χρειαζόταν σε άλλο βιβλίο μια λεπτομερής αναζήτηση των ιστορικών επιρροών πάνω στη σκέψη του Μπέρμαν και των υπολοίπων ιδρυτών της σοσιαλδημοκρατίας. Οι δεύτεροι, πάλι,

δηλαδή οι στοχαστές και πολιτικοί της φιλελεύθερης Δεξιάς και του Κέντρου, θα ισχυρίζονταν ότι αυτοί οι ίδιοι και όχι οι σοσιαλδημοκράτες, πάντοτε δίνουν το πρωτείο στη δημοκρατία, υπερασπιζόντάς την από απειλές από τα δεξιά και τα αριστερά του πολιτικού φάσματος. Αντίθετα οι σοσιαλδημοκράτες δεν υιοθετούσαν αποκλειστικά και απόφραξη τον πολιτικό φιλελευθερισμό, όπως μάλλον ισχυρίζεται ο Σιακαντάρης. Τον αποδέχονταν ως πλαίσιο κατάλληλο για τον κοινωνικό μετασχηματισμό, υπέρ των ασθενέστερων τάξεων.

Πάντως, «Το πρωτείο της δημοκρατίας», εκτός από πολιτική παρέμβαση, είναι και μια διαγυής ιστορία των σύγχρονων πολιτικών ιδεών, γραμμένη από έναν διαβασμένο συγγραφέα. Εγώ τουλάχιστον κυρίως έτσι την απόλαυσα. Ομως, ο Σιακαντάρης δεν ενδιαφέρεται για μια παράθεση ιδεών. Ενδιαφέρεται για μια σύνθεση ιδεών πολιτικά χρησιμών για μια διευρυμένη σοσιαλδημοκρατία. Γι' αυτό, στην τελευταία σελίδα του έργου του, αντιλαμβάνεται τη σοσιαλδημοκρατία με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο, «ως τόπο παγκόσμιας συνάντησης μιας οικογένειας αποτελούμενης από σοσιαλδημοκράτες, κεντρώους μεταρρυθμιστές, αριστερούς δημοκράτες και πολιτικά φιλελεύθερους πολίτες, οι οποίοι την εποχή της παγκοσμιοποίησης κινούνται προς τη μεταρρύθμιση συν τη δημοκρατία».

* Ο κ. Δημήτρης Α. Σπητροπούλου είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο ΕΚΠΑ και ερευνητής του **ΕΛΙΑΜΕΠ**.